

ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนา การเกษตรและสหกรณ์ รายสินค้าของจังหวัดสมุทรปราการ

ประจำปี 2565

ปลากะพงขาว

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ
เอกสารเลขที่ 3/2565

คำนำ

“ปลากระพงขาว” เป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีแหล่งเพาะเลี้ยงกระจายอยู่เกือบทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากความเหมาะสมในด้านภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงและเป็นที่ยอมรับในการบริโภคโดยเฉพาะตลาดในประเทศ ทำให้เป็นปลาอีกชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการส่งเสริมและผลักดันให้เกษตรกรเพาะเลี้ยงเพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ โดยกรมประมงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านปลากระพงขาว (พ.ศ. 2564 - 2570) อย่างเป็นระบบตลอดสายการผลิต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ตลอดจนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้สามารถพัฒนาการผลิตได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ปลากระพงขาวถือเป็นสัตว์น้ำชายฝั่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสมุทรปราการที่ทำรายได้ให้กับจังหวัด และเป็นปลาทะเลที่นิยมเพาะเลี้ยงมากที่สุดในจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการได้เล็งเห็นความสำคัญของปลากระพงขาว จึงได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปลากระพงขาว รวมทั้งถอดองค์ความรู้เกี่ยวกับปลากระพงขาวจากกลุ่มเกษตรกร เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสมุทรปราการ

ในการนี้ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากระพงขาว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงปลากระพงขาวคุณภาพคลองนิมมยาตรา ตำบลคลองนิมมยาตรา อำเภอบางบ่อ และทุกส่วนราชการ ที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนข้อมูลเป็นอย่างดี ทำให้การจัดทำข้อมูลรายสินค้า : ปลากระพงขาว ประจำปี 2565 สำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่จัดทำในเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยแก่ผู้สนใจเพาะเลี้ยงปลากระพงขาวและส่วนราชการอื่น ๆ ต่อไป

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ
กันยายน 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
ส่วนที่ 1 นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1
ส่วนที่ 2 สถานการณ์สินค้าปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์	3
2.1 สถานการณ์ด้านการผลิตในประเทศ	3
2.2 สถานการณ์ด้านราคา	4
2.3 สถานการณ์การค้าต่างประเทศ	5
2.4 ปัญหาและอุปสรรค	7
2.5 แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค	7
ส่วนที่ 3 ข้อมูลปลากะพงขาว	8
3.1 ชีวิตวิทยาของปลากะพงขาว	8
3.2 การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลากะพงขาว	9
3.3 การเพาะฟักปลากะพงขาว	10
3.4 การอนุบาลลูกปลากะพงขาว	11
3.5 การเลี้ยงปลากะพงขาว	13
ส่วนที่ 4 ปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	20
4.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสมุทรปราการ	20
4.2 สถานการณ์การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	21
4.3 การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	22
4.4 ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	25
4.5 ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	27
บรรณานุกรม	29

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงที่มีผลผลิต ผลผลิต และมูลค่าปลากะพงขาว ปี 2556 - 2565	3
ตารางที่ 2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง และราคาขายปลีกของปลากะพงขาว ปี 2555 - 2565	5
ตารางที่ 3 จำนวนฟาร์ม พื้นที่เลี้ยง ปริมาณผลผลิต มูลค่า และราคาปลากะพงขาว จังหวัดสมุทรปราการ ปี 2559 - 2563	22
ตารางที่ 4 ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวขนาด 0.8 – 1.4 กิโลกรัม จังหวัดสมุทรปราการ	26
ตารางที่ 5 ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา การเพาะเลี้ยง ปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ	27

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 1 ลักษณะพ่อแม่พันธุ์ปลากะพงขาว	10
ภาพที่ 2 ลูกปลากะพงขาวขนาดต่าง ๆ	13
ภาพที่ 3 แผนที่จังหวัดสมุทรปราการ	20
ภาพที่ 4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการคัดขนาดลูกปลากะพงขาว	23
ภาพที่ 5 บ่อเลี้ยงปลากะพงขาวขนาด 2 - 3 ไร่	23
ภาพที่ 6 การให้อาหารปลากะพงขาว	24
ภาพที่ 7 อาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงปลากะพงขาว	24
ภาพที่ 8 ราคาอาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงปลากะพงขาว	25
ภาพที่ 9 การจับปลากะพงขาวจากบ่อเลี้ยงไปจำหน่าย	25

ส่วนที่ 1

นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานสู่มิติใหม่ภายใต้เป้าหมายใหม่ซึ่งเป้าหมายการขับเคลื่อนภาคเกษตรภายในปี 2565 มุ่งเน้น 4 ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) เพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในประเทศ สาขาเกษตร เฉลี่ย 3.8% ต่อปี 2) เพิ่มผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.2% ต่อปี 3) ลดเกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่าเส้นความยากจนไม่น้อยกว่า 10% ต่อปี และ 4) เพิ่มพื้นที่ชลประทานไม่ต่ำกว่าปีละ 350,000 ไร่ โดยได้วางแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม 5 ยุทธศาสตร์ และ 15 นโยบายหลัก เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารสู่เป้าหมายและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งทั้งหมดในเบื้องต้นเป็นแนวทางพัฒนาและปฏิรูปภาคการเกษตรไทยที่จะสร้างความมั่นคงให้เกษตรกร และคาดว่าจะสามารถจัดการความยากจนให้เกษตรกรอย่างยั่งยืนต่อไป⁽¹⁾

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้วางแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม 5 ยุทธศาสตร์ และ 15 นโยบายหลัก เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารสู่เป้าหมายนั้น สำหรับสินค้าเกษตรด้านประมง กรมประมงภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการพัฒนาการประมงของไทยที่สำคัญทั้ง 4 ด้านอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าเกษตรด้านประมง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่

1) **ด้านการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกษตรกร** โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีผลผลิตต่อพื้นที่สูงขึ้น เพื่อมาช่วยเสริมการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรรายย่อยให้ผ่านพ้นอุปสรรคและปัญหาทางการผลิต รวมถึงการผลักดันการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ให้เกิดความเข้มแข็งและพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer สามารถจัดการดูแลและแก้ปัญหาการผลิตและผลผลิตได้อย่างเหมาะสม

2) **ด้านการพัฒนาและตรวจสอบสินค้าประมงให้มีมาตรฐาน** เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าประมงในตลาดโลก รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าประมงให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยทั้งระบบ อันจะนำไปสู่การขยายตลาดใหม่

3) **ด้านการบริหารจัดการด้านการประมงและทรัพยากรสัตว์น้ำ** เพื่อให้มีความยั่งยืนและคงความหลากหลาย พื้นฟูสัตว์น้ำและแหล่งที่อยู่อาศัยให้เกิดความสมดุลกับการนำมาใช้ประโยชน์ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมไปถึงการควบคุมและป้องกันการทำประมงให้ถูกต้องตามกฎหมายและแผนระดับชาติ (NPOA)

4) **ด้านการบริหารจัดการองค์การ** ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการในภาคการประมงให้ประสบความสำเร็จ โดยจะมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในหน้าที่ที่รับผิดชอบ พัฒนาระบบงานสารสนเทศไปสู่ Big data เพื่อเป็นคลังข้อมูลในการวางแผนทางการตัดสินใจในข้อมูลต่างๆ รวมทั้งการมุ่งเน้นให้มีการสร้างงานวิจัยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและมูลค่าสินค้าประมง⁽²⁾

ตามที่กรมประมงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาสินค้าเกษตรด้านประมงเพื่อร่วมขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะการผลักดันการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ให้เกิดความเข้มแข็ง (โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่) ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามนโยบายตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคตตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต

ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายนโยบายให้กรมประมงดำเนินการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ทั้งสัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำชายฝั่ง เพื่อการลดต้นทุนการผลิตเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าประมง ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรายย่อยเพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองด้านการตลาดและเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันด้านการตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งกลุ่มเกษตรกรมีการบริหารจัดการการผลิตสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรมประมงได้มอบหมายให้กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กลุ่มสัตว์น้ำชายฝั่ง) ซึ่งจากข้อมูลของระบบสารสนเทศส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2565 มีพื้นที่ในการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กลุ่มสัตว์น้ำชายฝั่ง) 15 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ตราด ระยอง สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง พังงา สตูล สงขลา และปัตตานี รวม 29 แปลงใหญ่ ใน 6 ชนิดสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้แก่ กุ้งทะเล กุ้งขาว ปูทะเล หอยทะเล ปลาทะเล และปลากะพงขาว⁽³⁾

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เนื่องจากมีพื้นที่ติดแนวชายฝั่งทะเล โดยมีความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ 57.39 กิโลเมตร สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ กุ้งขาวแวนนาไม กุ้งกุลาดำ หอยแครง และหอยแมลงภู่ ปลาทะเลที่นิยมเพาะเลี้ยงมากที่สุดคือ ปลากะพงขาว สำหรับการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กลุ่มสัตว์น้ำชายฝั่ง) สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการมีแผนดำเนินการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวให้แก่กลุ่มเกษตรกร โดยการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อสร้างเป็นแปลงใหญ่ผู้เลี้ยงปลากะพงขาว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรในหลาย ๆ ด้าน เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตของแปลงใหญ่เพื่อการแข่งขันในตลาดผู้บริโภค ช่วยแก้ไขปัญหาราคตกต่ำและล้นตลาด ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาสินค้าปลากะพงขาวจากประเทศเพื่อนบ้านที่นำเข้ามาจำหน่ายในตลาดภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงขาวและระบบการผลิตสินค้าปลากะพงขาวของประเทศ

ส่วนที่ 2

สถานการณ์สินค้าปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์⁽⁴⁾

2.1 สถานการณ์ด้านการผลิตในประเทศ

ปลากะพงขาวเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันปลากะพงขาวจากการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติลดลง ทำให้มีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวมากขึ้นเพื่อทดแทนการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบกับคุณภาพปลาที่ได้จากการเพาะเลี้ยงมีความสดและเป็นปลาเนื้อขาวรสชาติอร่อย จึงเป็นที่นิยมในการบริโภคโดยเฉพาะตลาดในประเทศ จากความเหมาะสมในด้านภูมิประเทศและการบริโภคซึ่งทำให้ปลากะพงขาวจากการเพาะเลี้ยงได้รับความนิยมจากผู้บริโภค จึงทำให้มีการพัฒนาและขยายการเลี้ยงมากทั้งในกระชังและในบ่อดิน

กลุ่มเศรษฐกิจการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง รายงานว่าผลผลิตปลากะพงขาวจากการเพาะเลี้ยง ปี 2565 คาดว่าจะมีปริมาณ 53,725 ตัน มูลค่า 6,147 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 9.5 และ 14.3 ตามลำดับ โดยมีจำนวนฟาร์มที่เพาะเลี้ยงปลากะพงขาวทั้งหมด 7,117 ฟาร์ม เนื้อที่เลี้ยงรวม 28,258 ไร่ ซึ่งจำนวนฟาร์มและเนื้อที่เลี้ยงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 และ 8.1 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปี 2564 และจากรายงานของกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง กรมประมง ได้รายงานจำนวนฟาร์มเลี้ยงปลาทะเลที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565 มีจำนวน 1,435 ฟาร์ม เนื้อที่ 6,171 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.3 ของฟาร์มเลี้ยงปลากะพงขาวทั้งหมด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงที่มีผลผลิต ผลผลิต และมูลค่าปลากะพงขาว ปี 2556 - 2565

ปี	จำนวนฟาร์ม	%Δ	พื้นที่เลี้ยง (ไร่)	%Δ	ผลผลิต (ตัน)	%Δ	มูลค่า (ล้านบาท)	%Δ
2556	7,355		8,282		16,761		2,073	
2557	7,464	+1.5	8,279	-0.03	16,501	-1.6	2,030	-2.1
2558	7,372	-1.2	9,800	+18.4	17,250	+4.5	2,187	+7.8
2559	7,528	+2.1	9,927	+1.3	17,177	-0.4	2,229	+1.9
2560	7,550	+0.3	12,812	+29.1	20,454	+19.1	2,636	+18.3
2561	7,572	+0.3	17,768	+38.7	39,278	+92.0	4,617	+75.2
2562	7,083	-6.5	21,012	+18.3	47,203	+20.2	5,310	+15.0
2563	6,807	-3.9	24,733	+17.7	45,415	-3.8	4,561	-14.1
2564*	7,066	+3.8	26,144	+5.7	49,060	+8.0	5,380	+18.0
2565*	7,117	+0.7	28,258	+8.1	53,725	+9.5	6,147	+14.3
ค่าเฉลี่ยต่อปี (ปี 2556 - 2565)	7,291	-0.3	16,702	+15.2	32,282	+16.4	3,717	+14.9

* เป็นข้อมูลคาดการณ์ทั้งปี ณ วันที่ 21 มีนาคม 2565

ที่มา : กลุ่มเศรษฐกิจการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง

2.2 สถานการณ์ด้านราคา

2.2.1 ราคาปลากะพงขาวที่เกษตรกรขายได้

จากการรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ราคาปลากะพงขาวที่เกษตรกรขายได้ ขนาด 400 – 500 กรัม/ตัว ไตรมาสที่ 2 ของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 132 บาท/กก. ลดลงร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับ ไตรมาสที่ 1 ของปี 2565 (136 บาท/กก.) และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 134 บาท/กก. ลดลงร้อยละ 2.6 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 (138 บาท/กก.)

การเปลี่ยนแปลงของราคามีการขยายตัวตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 ของปี 2563 จนถึงไตรมาส 1 ของปี 2565 ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลายลง การดำเนินชีวิตของประชาชนกลับเข้าสู่สภาวะปกติ อุปสงค์ความต้องการบริโภคปลากะพงขาวเพิ่มสูงขึ้น จากการท่องเที่ยวภายในประเทศและการจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ ประกอบกับอุปทานด้านการผลิตที่ลดลง จากการชะลอการลงลูกพันธุ์รอบใหม่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2563 เนื่องจากยังคงมีผลผลิตค้างบ่อ อย่างไรก็ตาม ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของราคามีทิศทางลดลง เนื่องจากเริ่มมีปริมาณปลา เข้าสู่ตลาดมากขึ้น ประกอบกับปริมาณการนำเข้าปลาจากต่างประเทศสูงขึ้น ซึ่งมีราคาถูกกว่าราคาในประเทศ ส่งผลให้ราคาที่เกษตรกรขายได้โดยเฉลี่ยในภาพรวมไม่สามารถปรับตัวขึ้นสูงได้

2.2.2 ราคาขายส่งปลากะพงขาว

จากข้อมูลการรายงานราคาสัตว์น้ำของตลาดไท ราคาขายส่งปลากะพงขาวคละขนาดไตรมาสที่ 2 ของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 169 บาท/กก. เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.4 เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2565 (149 บาท/กก.) และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 159 บาท/กก. เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.2 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 (141 บาท/กก.) เนื่องจากต้นทุนค่าขนส่งเพิ่มขึ้นจากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ส่งผลให้ราคาขายปลีกมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

2.2.3 ราคาขายปลีกปลากะพงขาว

ข้อมูลการรายงานราคาขายปลีกในตลาดพื้นที่กรุงเทพมหานคร กระทรวงพาณิชย์ ราคาขายปลีก ปลากะพงขาวขนาด 400 - 500 กรัม/ตัว ไตรมาสที่ 2 ของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 174 บาท/กก. เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2565 (171 บาท/กก.) และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ราคาเฉลี่ย 173 บาท/กก. เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 (155 บาท/กก.) ราคาขายปลีก มีทิศทางเพิ่มขึ้น เป็นไปตามทิศทางอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น อีกทั้งปลากะพงขาวเป็นสินค้าที่มีผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม และมีความสามารถในการซื้อ จึงทำให้ราคาขายปลีกยังคงอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง และราคาขายปลีกของปลากระพงขาว ปี 2555 - 2565

ปี	ราคาที่เกษตรกร		ราคา		ราคา	
	ขายได้ ¹ (บาท/กก.)	%Δ	ขายส่ง ² (บาท/กก.)	%Δ	ขายปลีก ³ (บาท/กก.)	%Δ
2555	117		189		184	
2556	131	+12.2	147	-22.5	164	-10.8
2557	136	+3.3	177	+20.6	170	+3.5
2558	129	-4.8	151	-14.7	172	+1.4
2559	137	+5.8	163	+8.4	157	-8.9
2560	136	-0.7	136	-17.0	166	+5.8
2561	138	+1.9	176	+29.6	169	+2.2
2562	134	-3.2	163	-7.2	171	+1.1
2563	100	-24.9	149	-8.3	167	-2.5
2564	138	+37.4	145	-3.1	157	-6.0
ค่าเฉลี่ยต่อปี	138	+3.0	145	-1.6	157	-1.6
2564 (ม.ค. - มิ.ย.)	137		141		155	
2565 (ม.ค. - มิ.ย.)	134	-2.2	159	+12.2	173	+11.2

ที่มา : ¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

² ตลาดไท

³ กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

2.3 สถานการณ์การค้าต่างประเทศ

2.3.1 การนำเข้า

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ปริมาณการนำเข้ารวม 6,426 ตัน คิดเป็นมูลค่า 422 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8 และ 8.5 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 โดยมีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยต่อเดือน 1,070 ตัน มูลค่าเฉลี่ย 70 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสูงสุดในเดือนเมษายน (1,472 ตัน และ 94 ล้านบาท) และต่ำสุดในเดือนมีนาคม (790 ตัน และ 52 ล้านบาท)

2.3.2 ผลกระทบที่นำเข้า

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของสินค้าปลากระพงขาวจากสัดส่วนมูลค่าการนำเข้า พบว่า ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 นำเข้ามาในรูปแบบปลากระพงขาวแช่เย็นมากที่สุด ปริมาณรวม 6,108 ตัน มูลค่า 404 ล้านบาท (ร้อยละ 95.1 ของปริมาณ และร้อยละ 95.7 ของมูลค่า) รองลงมาในรูปแบบแช่แข็ง มูลค่า 16 ล้านบาท ร้อยละ 3.7 รูปแบบแปรรูป มูลค่า 2 ล้านบาท ร้อยละ 0.5 และรูปแบบผลิตภัณฑ์ มูลค่า 0.4 ล้านบาท ร้อยละ 0.1

2.3.3 ตลาดนำเข้า

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ไทยนำเข้าปลากะพงขาวจากมาเลเซียมากที่สุด มูลค่า 397 ล้านบาท (ร้อยละ 94.1) รองลงมา คือ เวียดนาม มูลค่า 5 ล้านบาท (ร้อยละ 1.2) ออสเตรเลีย มูลค่า 5 ล้านบาท (ร้อยละ 1.2) อินโดนีเซีย มูลค่า 3 ล้านบาท (ร้อยละ 0.8) ญี่ปุ่น มูลค่า 3 ล้านบาท (ร้อยละ 0.8) และประเทศอื่น ๆ มูลค่า 7 ล้านบาท (ร้อยละ 1.9)

มาเลเซียถือครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่า โดยในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ไทยนำเข้าปลากะพงขาวจากมาเลเซียปริมาณรวม 6,087 ตัน ร้อยละ 94.7 ของปริมาณการนำเข้าปลากะพงขาวทั้งหมด เนื่องจากราคาปลากะพงขาวจากมาเลเซียมีราคาถูกกว่าราคาหน้าฟาร์มในประเทศ อีกทั้งระยะทางขนส่งที่ไม่ไกล โดยเป็นการนำเข้าปลากะพงขาวสดแช่เย็น ร้อยละ 98.9 ส่วนใหญ่ผ่านศูนย์บริหารจัดการด่านตรวจประมงเขต 8 (สงขลา) และศูนย์บริหารจัดการด่านตรวจประมงเขต 9 (สตูล) มีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5 และ 12.7 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2564

2.3.4 การส่งออก

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ปริมาณการส่งออกรวม 1,459 ตัน คิดเป็นมูลค่า 97 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 14.9 และ 7.5 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2564 โดยมีปริมาณการส่งออกเฉลี่ยต่อเดือน 243 ตัน มูลค่าเฉลี่ย 16 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสูงสุดในเดือนเมษายน (321 ตัน และ 23 ล้านบาท) และต่ำสุดในเดือนมิถุนายน (172 ตัน และ 12 ล้านบาท)

2.3.5 ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออก

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของสินค้าปลากะพงขาวจากสัดส่วนมูลค่าการส่งออก พบว่า ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ส่งออกในรูปแบบปลากะพงขาวแช่เย็นมากที่สุด ปริมาณรวม 1,206 ตัน มูลค่า 58 ล้านบาท (ร้อยละ 82.6 ของปริมาณ และร้อยละ 60.4 ของมูลค่า) รองลงมาในรูปแบบมีชีวิตลูกพันธุ์ สัตว์น้ำ มูลค่า 17 ล้านบาท ร้อยละ 18.4 รูปแบบแช่แข็ง มูลค่า 10 ล้านบาท ร้อยละ 10.4 รูปแบบแปรรูป มูลค่า 6 ล้านบาท ร้อยละ 6.5 รูปแบบผลิตภัณฑ์ มูลค่า 3 ล้านบาท ร้อยละ 3.8 รูปแบบสัตว์น้ำเลี้ยงสวยงาม มูลค่า 0.4 ล้านบาท ร้อยละ 0.4 และรูปแบบมีชีวิต มูลค่า 0.1 ล้านบาท ร้อยละ 0.1

2.3.6 ตลาดส่งออก

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 ไทยส่งออกปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์ไปประเทศพม่ามากที่สุด มูลค่า 57 ล้านบาท (ร้อยละ 59.7) รองลงมา มาเลเซีย มูลค่า 13 ล้านบาท (ร้อยละ 14.0) ญี่ปุ่น มูลค่า 7 ล้านบาท (ร้อยละ 7.7) ออสเตรเลีย มูลค่า 6 ล้านบาท (ร้อยละ 6.2) ฮองกง มูลค่า 2 ล้านบาท (ร้อยละ 2.4) และประเทศอื่น ๆ มูลค่า 9 ล้านบาท (ร้อยละ 10.0) ตลาดอาเซียนถือเป็นตลาดหลักในการส่งออกปลากะพงขาวของไทย ได้แก่ พม่า มาเลเซีย สปป.ลาว กัมพูชา บรูไนดารุสซาลาม และสิงคโปร์ ปริมาณรวม 1,281 ตัน คิดเป็นมูลค่า 72 ล้านบาท หรือร้อยละ 87.8 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด

ทั้งนี้ ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565 การส่งออกลูกพันธุ์ปลากะพงขาวไปยังมาเลเซีย ปริมาณการส่งออก 11 ล้านตัว ลดลงร้อยละ 32.7 (16 ล้านตัว) เนื่องจากในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ผู้ประกอบการส่งออกลูกพันธุ์ขาดใบอนุญาตสถานประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก (สอ.3) ของการเพาะเลี้ยงลูกพันธุ์ปลากะพงขาวจากบ่อดิน ทำให้การส่งออกชะลอตัวเหลือ 0.1 ล้านตัว เมื่อผู้ประกอบการได้รับการผ่อนปรนใบอนุญาต สอ.3 การส่งออกลูกพันธุ์กลับมาส่งออกได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมปริมาณการส่งออกลูกพันธุ์ปลากะพงขาวของไทยไปยังมาเลเซียยังคงอยู่ในระดับสูง ทำให้ปริมาณผลผลิตปลากะพงขาวในมาเลเซียเพิ่มขึ้นและส่งออกกลับมาจำหน่ายในประเทศไทย ส่งผลให้ราคาปลากะพงขาวที่เกษตรกรขายได้ลดลง

2.4 ปัญหาและอุปสรรค

1) ต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวของไทยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะต้นทุนค่าอาหารและค่าพลังงาน ปัจจุบันต้นทุนค่าอาหารและค่าพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ศักยภาพการแข่งขันในตลาดปลากะพงขาวลดลง

2) ปริมาณการนำเข้าปลากะพงขาวจากมาเลเซีย และการส่งออกลูกพันธุ์ปลากะพงขาวไปยังมาเลเซียมีแนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงในประเทศ เนื่องจากผลผลิตปลากะพงขาวบางส่วนส่งกลับมาจำหน่ายในไทย อีกทั้งราคาปลากะพงขาวมาเลเซียมีราคาถูกกว่าราคาในประเทศ ทำให้ราคาที่เกษตรกรขายได้ลดต่ำลง

3) การส่งออกปลากะพงขาว ส่วนใหญ่ส่งออกในรูปแบบปลาแช่เย็นและส่งออกในตลาดอาเซียนเป็นหลัก ยังไม่มีการขยายตลาดไปยังกลุ่มประเทศอื่น ๆ หากเกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด อาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในประเทศ อีกทั้งคุณภาพของปลากะพงขาวในบ่อดินมีกลิ่นโคลน เป็นปัจจัยลบที่ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ส่งออกรายอื่น ๆ ได้

2.5 แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

1) กรมประมงควรพัฒนาสายพันธุ์ลูกปลากะพงขาวที่มีคุณภาพ มีปริมาณเพียงพอเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูกลง และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เนื่องจากการรวมกลุ่มช่วยให้เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด สามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้

2) การนำเข้าปลากะพงขาวและการส่งออกลูกพันธุ์ เนื่องจากข้อกำหนดโควตาการนำเข้าไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะสินค้าประมงไม่ได้อยู่ในหมวดสินค้าเกษตร แต่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมภายใต้องค์การการค้าโลก แนวทางที่สามารถดำเนินการได้ คือ การควบคุมการนำเข้าให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เช่น มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) และมาตรฐานของคุณภาพสินค้าสัตว์น้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ กรมประมงได้เตรียมความพร้อมและเร่งดำเนินการมาตรการด้านสุขอนามัยให้มีความเข้มข้นและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3) กรมประมงมีแนวทางที่จะดำเนินการขยายตลาดใหม่ โดยเฉพาะตลาดจีน ขณะนี้ทางการจีนได้เข้ามาดำเนินการตรวจสอบตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว หากแล้วเสร็จตามกระบวนการ คาดว่าตลาดจีนจะเป็นอีกตลาดหนึ่งที่สำคัญในการส่งออกของไทย เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีผลผลิตล้นตลาดในประเทศได้

ส่วนที่ 3

ข้อมูลปลากะพงขาว⁽⁵⁾

3.1 ชีวิตวิทยาของปลากะพงขาว

3.1.1 ลักษณะทั่วไป

ปลากะพงขาวเป็นปลาน้ำกร่อยชนิดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสามารถหาพันธุ์ได้ง่าย เลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อมีรสชาดี และราคาค่อนข้างสูง จึงเป็นที่ต้องการของตลาดมาก นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในเขตจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย นอกจากเลี้ยงเพื่อการบริโภคในประเทศแล้วยังส่งไปขายต่างประเทศอีกด้วย สำหรับการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในประเทศไทย เริ่มโดยสถานีประมงจังหวัดสงขลาเริ่มทำการทดลองเพาะพันธุ์โดยวิธีการผสมเทียมเมื่อปี 2514 แต่ได้ประสบผลสำเร็จในปี 2516 จากนั้นจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับปลากะพงขาวเรื่อยมา จึงส่งผลให้การเพาะพันธุ์ปลากะพงขาวในประเทศไทยพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และในปัจจุบันประเทศไทยสามารถเพาะพันธุ์ปลากะพงขาวได้เป็นจำนวนมาก

ปลากะพงขาวมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Lates calcarifer* (Bloch) ชื่อสามัญเรียกว่า Giant Perch หรือ Sea Bass เป็นปลาน้ำกร่อยที่มีขนาดใหญ่ ลักษณะโดยทั่วไปมีลำตัวค่อนข้างยาวและหนาแบนข้างเล็กน้อย บริเวณไหล่จะโค้งมน ส่วนตัวจะลาดชันและเว้า ส่วนของขากรรไกรล่างยื่นยาวกว่าขากรรไกรบนเล็กน้อย ปากกว้าง ขอบปากบนเป็นแผ่นใหญ่แยกเป็นตอนต้นและตอนท้ายอย่างชัดเจน บริเวณส่วนปากจะยึดติดได้บ้าง ช่องปากเฉียงลงด้านล่างเล็กน้อย มีฟันเล็กละเอียดบนขากรรไกรบนและล่างและที่เพดานปาก ตาของปากชนิดนี้มีขนาดกลาง ไม่มีเยื่อที่เป็นไขมันหุ้ม แก้มมีขนาดใหญ่ มีขอบหลังเป็นหนามแหลม 4 ซี่ และเรียงต่อกันด้วยซี่เล็ก ๆ จัดตามแนวหลัง ด้านบนส่วนหัวและบนแผ่นเหงือกมีเกล็ดขนาดต่าง ๆ กัน เกล็ดบริเวณลำตัวค่อนข้างใหญ่ ด้านหลังมีสีเทาเงินหรือเขียวปนเทา ส่วนท้องจะมีสีเงินแกมเหลือง บริเวณข้างลำตัวมีสีเงิน ครีบท้อง ครีบก้น ครีบทวน จะมีสีเทาปนดำบาง ๆ มีครีบท้องสองตอน ตอนแรกอยู่ตรงตำแหน่งของครีบท้อง มีก้านครีบท้องที่แหลมคมขนาดใหญ่ 7 - 8 ก้าน เชื่อมตัวกันด้วยเยื่อบาง ๆ ครีบท้องตอนที่สองแยกจากตอนแรกอย่างเห็นได้ชัด มีก้านครีบท้อง 1 ก้าน ก้านครีบท้องมีปลายแตกแขนง มี 10 - 11 ก้าน ครีบทูและครีบอกยาวไม่ถึงรูกัน ครีบก้นมีตำแหน่งใกล้เคียงกับครีบท้องตอนที่สอง ซึ่งประกอบด้วยก้านครีบท้อง 3 ก้าน ก้านครีบท้อง 7 - 8 ก้าน ข้องหางสั้น ครีบทวนค่อนข้างกลม เส้นข้างตัวโค้งไปตามแนวสันหลัง มีเกล็ดบนเส้นข้างตัว 52 - 61 เกล็ด

3.1.2 การจัดลำดับทางอนุกรมวิธาน

Phylum Chordata

Sub-phylum Vertebrata

Sub-class Teleostomi

Order Percomorphi

Family Centropomidae

Genus *Lates*

Species *Calcarifer*

3.1.3 การแพร่กระจายและถิ่นที่อยู่อาศัย

ปลากะพงขาวเป็นปลาน้ำกร่อยขนาดใหญ่ สามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม สำหรับในประเทศไทยพบปลากะพงขาวแพร่กระจายอยู่ทุกจังหวัดชายทะเลทั้งในอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน จะอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำที่ไม่ห่างไกลออกไปจากชายฝั่งมากนัก โดยอาศัยอยู่ชุกชุมตามปากน้ำแม่น้ำ ลำคลอง และปากทะเลสาบ นอกจากนี้ ปลากะพงขาวยังสามารถขึ้นไปอาศัยและเจริญเติบโตในแหล่งน้ำจืดได้อีกด้วย จึงจัดเป็นปลาประเภทสองน้ำ มีการอพยพย้ายถิ่นระหว่างน้ำจืดและน้ำเค็มอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีความสมบูรณ์ทางเพศต้องอพยพไปสู่ปากแม่น้ำและทะเลเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ต่อไป โดยธรรมชาติปลากะพงขาวเป็นปลาที่ปราดเปรียว ว่องไว ว่ายน้ำรวดเร็ว สามารถกระโดดพ้นน้ำได้สูงขณะตกใจหรือไล่เหยื่อ แต่ตามปกติมักจะอืดอาดเชื่องช้า มีนิสัยชุกชอนอยู่ตามซุ่ม กล่ำ หลักโป๊ะ หรือกองหินใต้น้ำ และออกหากินในบริเวณที่มีกระแสน้ำอ่อน ปลาขนาดใหญ่มักไม่รวมฝูง นอกจากในฤดูผสมพันธุ์วางไข่จึงจะรวมเป็นกลุ่มเล็ก

3.1.4 การดำรงชีพ

ปลากะพงขาวจัดเป็นปลากินเนื้อที่กินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กกว่าทุกชนิดเป็นอาหาร เช่น ปลาขนาดเล็ก กุ้ง และปู เป็นปลาที่กินพวกเดียวกันที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหารเช่นกัน แต่สามารถนำมาเลี้ยงให้กินอาหารที่ไม่มีชีวิตได้ เช่น อาหารเม็ดสำเร็จรูป รวมถึงเศษปลา หรือซากสัตว์ ทั้งนี้ ปลากะพงขาวในธรรมชาติมักอาศัยและหาอาหารเป็นฝูง ซึ่งปลาที่มีขนาดเล็กจะมีนิสัยดุกว่าปลาที่มีขนาดใหญ่ แต่จะหายไปเองเมื่อเติบโตขึ้น

3.1.5 การผสมพันธุ์และการวางไข่

ปลากะพงขาวที่เติบโตจนพร้อมเข้าสู่การผสมพันธุ์ได้จะมีความยาวประมาณ 50 เซนติเมตร หรือหนักประมาณ 3 กิโลกรัม และมีอายุไม่น้อยกว่า 3.5 ปี โดยปลาเพศเมียที่พร้อมผสมพันธุ์มักมีขนาดและอายุมากกว่าปลาเพศผู้ที่พร้อมผสมพันธุ์ ฤดูผสมพันธุ์ของปลากะพงขาวจะเริ่มในช่วงกลางฤดูร้อน โดยพ่อแม่ปลาที่มีไข่และน้ำเชื้อพร้อมผสมพันธุ์จะว่ายจากแหล่งน้ำจืดไปหาแหล่งน้ำกร่อย บริเวณปากแม่น้ำ หรือเขตติดต่อกับทะเลที่มีความเค็มปานกลาง หรือประมาณ 25 - 32 ppm เมื่อผสมพันธุ์และวางไข่เสร็จก็จะอพยพกลับเข้ามายังเหนือปากแม่น้ำ ในภาคใต้ฝั่งตะวันตก ปลากะพงขาวจะวางไข่ก่อนฤดูฝนเล็กน้อย ในช่วงเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน และในทางชายทะเลฝั่งอ่าวไทย ปลากะพงขาวจะวางไข่ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงตุลาคม เพราะอิทธิพลของฤดูมรสุมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การผสมพันธุ์จะมีอัตราส่วนแม่ปลา 1 ตัว ต่อพ่อปลา 3 - 5 ตัว ใช้ช่วงการผสมพันธุ์ในขณะน้ำทะเลขึ้นมาประมาณ 19.00 - 22.00 น. ซึ่งจะอยู่ในช่วงกลางเดือนและปลายเดือน ปลากะพงขาววางไข่ในแต่ละครั้งจำนวน 2 - 4 แสนฟอง ไข่ที่มีการผสมน้ำแล้วจะลอยน้ำ มีขนาดประมาณ 0.8 มิลลิเมตร และไข่ที่ผสมแล้วจะฟักเป็นตัวประมาณ 16 - 18 ชั่วโมง หลังการผสม ลูกปลากะพงหลังการฟักจะมีความยาว 1.2 มิลลิเมตร ซึ่งจะลอยตัวตามกระแสน้ำเข้าไปอาศัยตามแอ่งน้ำ หรือขอบฝั่งที่เป็นป่าชายเลนถัดจากทะเลเข้าไป

3.2 การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลากะพงขาว

ปลากะพงขาวที่สามารถนำมาทำพ่อแม่พันธุ์ควรมีอายุประมาณ 3 ปีขึ้นไป หรือมีน้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัมขึ้นไปสำหรับพ่อพันธุ์ ส่วนแม่ปลากะพงขาวควรมีน้ำหนักอย่างน้อย 4 - 5 กิโลกรัม พ่อแม่พันธุ์ปลากะพงขาวดังกล่าวสามารถเลี้ยงไว้ในบ่อดิน กระจก หรือบ่อคอนกรีต การดูแลและจัดการ

ประจำวัน โดยการให้กินอาหารประมาณร้อยละ 3 - 5 ของน้ำหนักตัว และดูแลเรื่องคุณภาพน้ำในบ่อ ทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำเป็นระยะ ๆ เมื่อสังเกตว่าสภาพของน้ำไม่ค่อยดี

ปลากะพงขาวเป็นปลาที่มีการเปลี่ยนเพศ โดยเริ่มต้นเมื่อมีขนาดน้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ปลาส่วนมากจะเป็นเพศผู้ และเมื่อโตขึ้นจนมีน้ำหนัก 5 หรือ 6 กิโลกรัมขึ้นไป ปลาเหล่านั้นส่วนใหญ่จะเปลี่ยนเพศ กลายเป็นตัวเมีย (แต่ไม่ทั้งหมด ยังคงมีตัวผู้อยู่บ้างบางส่วน) ความแตกต่างระหว่างปลาตัวผู้และตัวเมียนั้น ค่อนข้างจะสังเกตยาก เนื่องจากไม่มีข้อแตกต่างของอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกดังเช่นปลาน้ำจืดทั่ว ๆ ไป ต้องใช้ประสบการณ์ในการสังเกต โดยทั่วไปแล้วปลาตัวผู้จะมีลักษณะรูปร่างเพรียวยาว ในขณะที่แม่พันธุ์ปลา มีลักษณะช่วงท้องค่อนข้างใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่แม่ปลามีไข่แก่จะสังเกตเห็นช่วงท้องมีลักษณะ อวบอูมชัดเจนยิ่งขึ้น และโดยทั่วไปแล้วปลาตัวเมียจะมีขนาดใหญ่กว่าปลาตัวผู้

พ่อแม่พันธุ์ปลาจะผสมพันธุ์และวางไข่ในช่วงเวลาประมาณ 19.00 - 21.00 น. เมื่อให้ ปลาเหล่านั้นวางไข่ ก็จะตรวจสอบคัดเลือกปลาพ่อพันธุ์ที่มีน้ำเชื้อดีและแม่พันธุ์ที่มีไข่สมบูรณ์ ย้ายไปเลี้ยงไว้ใน บ่อคอนกรีตเพื่อให้ผสมพันธุ์วางไข่ต่อไป ปกติแล้วปลากะพงขาวในบ่อคอนกรีตสามารถผสมพันธุ์วางไข่เอง โดยวิธีธรรมชาติ แต่ถ้าหากต้องการเร่งการวางไข่ก็สามารถฉีดฮอร์โมน ซึ่งใช้ฮอร์โมนได้หลายชนิดคล้ายกับ ปลาชนิดอื่น ๆ โดยแม่ปลาที่จะนำมาฉีดฮอร์โมนกระตุ้นนั้นจะต้องมีไข่ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 0.4 มิลลิเมตร จึงจะฉีดฮอร์โมนได้ หากไข่ปลาที่มีขนาดเล็กกว่านี้ การฉีดกระตุ้นมักไม่ประสบผลสำเร็จ

ภาพที่ 1 ลักษณะพ่อแม่พันธุ์ปลากะพงขาว

ที่มา : การเพาะเลี้ยงปลาทะเล (หน้า 13). สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง กรมประมง. 2562.

3.3 การเพาะฟักปลากะพงขาว

หลังจากพ่อแม่ปลาผสมพันธุ์กันแล้ว วันรุ่งขึ้นจะรวบรวมไข่ปลาเพื่อนำไปฟักต่อไป ซึ่งไข่ ของปลากะพงขาวเป็นไข่ชนิดที่ลอยน้ำเพราะมีหยดน้ำมันที่มีขนาดใหญ่ มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.8 มิลลิเมตร ซึ่งจะง่ายต่อการรวบรวมก่อนที่ไข่จะฟักเป็นตัวโดยใช้กระชอน สวิง หรืออวนที่ทำด้วยผ้าตาถี่ จากนั้นนำไข่ไปใส่ในบ่อเพาะฟัก โดยมีระยะเวลาในการฟักประมาณ 13 - 15 ชั่วโมง สำหรับน้ำทะเลที่ใช้ใน บ่อเพาะฟักควรเป็นน้ำที่สะอาดและมีความเค็มใกล้เคียงกันหรือเท่ากับกับความเค็มในบ่อเพาะพันธุ์ โดยมีความเค็มอยู่ระหว่าง 28 - 30 ppt ให้น้ำมีการหมุนเวียนและเพิ่มอากาศอยู่ตลอดเวลา ความลึกของน้ำอยู่ที่ 1.0 - 1.5 เมตร ไข่ที่ได้รับการผสมจะฟักออกเป็นตัว และยังไม่จำเป็นต้องให้อาหารแก่ลูกปลา เพราะปลาจะใช้ อาหารจากถุงไข่แดงที่ติดอยู่บริเวณหน้าท้องซึ่งเป็นถุงอาหารที่ติดตัวมากับตัวปลาจนหมดแล้วจึงค่อยให้กิน

อาหาร จากนั้นจึงย้ายลูกปลาลงในบ่ออนุบาล ความหนาแน่นประมาณ 30,000 - 50,000 ตัว ต่อน้ำ 1,000 ลิตร เพื่อทำการอนุบาลต่อไป

3.4 การอนุบาลลูกปลากะพงขาว

3.4.1 การอนุบาลลูกปลากะพงขาววัยอ่อนในบ่อคอนกรีต

การอนุบาลลูกปลากะพงขาววัยอ่อนในบ่อคอนกรีต โดยการย้ายลูกปลาหลังจากเพาะฟักแล้ว ลงในบ่อคอนกรีต ความหนาแน่นประมาณ 30,000 - 50,000 ตัว ต่อน้ำ 1,000 ลิตร น้ำที่ใช้อนุบาลลูกปลา ควรเป็นน้ำทะเลที่สะอาด ความเค็มของน้ำตอนเริ่มปล่อยลูกปลาลงในบ่อแรกควรอยู่ที่ระดับ 28 - 30 ppt น้ำที่ใช้ต้องกรองด้วยผ้ากรองตาละเอียด เพื่อป้องกันสิ่งเจือปนอื่น ๆ โดยเฉพาะไข่ของสัตว์น้ำที่อาจติดมากับน้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาคควรอยู่ในช่วง 28 - 31 องศาเซลเซียส และถ้าหากอุณหภูมิลดต่ำกว่า 26 องศาเซลเซียส หรือเกินกว่า 31 องศาเซลเซียส ลูกปลาจะไม่ค่อยกินอาหาร ทำให้อ่อนแอและเกิดโรคแทรกได้ง่าย นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการอนุบาลลูกปลากะพงขาววัยอ่อน คือ การเตรียมอาหาร สำหรับลูกปลาวัยอ่อน ดังนี้

- โรติเฟอร์ (Rotifer) เป็นแพลงก์ตอนสัตว์ที่มีขนาดเล็กมาก เป็นอาหารที่ให้ในระยะแรกที่ลูกปลาเริ่มกินอาหาร (อายุ 2 - 3 วัน) ไปจนกระทั่งลูกปลามีอายุ 13 - 15 วัน ซึ่งลูกปลาทะเลวัยอ่อนชอบกิน ทำให้ลูกปลาโตเร็วและแข็งแรง และมีอัตราการรอดสูง ในระยะที่ให้โรติเฟอร์ต้องใส่คลอเรลลา (*Chlorella sp.*) ซึ่งเป็นแพลงก์ตอนพืชที่มีขนาดเล็กลงในบ่ออนุบาลด้วย เพื่อจะได้เป็นอาหารสำหรับโรติเฟอร์ที่เหลือจากลูกปลากิน นอกจากนี้ยังช่วยบดบังแสงให้แก่ลูกปลาและช่วยดึงของเสียที่ละลายอยู่ในน้ำ เป็นการช่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำให้อยู่ในสภาพที่ดีด้วย

- อาร์ทีเมีย (Artemia) หรือเรียกว่าไรน้ำเค็ม โดยเริ่มให้อาร์ทีเมียเมื่อลูกปลาอายุได้ 9 วัน (หรือมีขนาดความยาวประมาณ 4 มิลลิเมตร) แต่ยังคงต้องให้โรติเฟอร์ควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นอาหารแก่ลูกปลาที่ยังมีขนาดเล็กและยังไม่สามารถกินอาร์ทีเมียได้ ซึ่งจะงดให้โรติเฟอร์เมื่อลูกปลามีอายุ 13 - 15 วัน คงให้อาร์ทีเมียเพียงอย่างเดียว โดยปกติจะให้อาร์ทีเมียไปจนกว่าลูกปลามีอายุประมาณ 25 วัน แล้วจึงเริ่มฝึกให้ลูกปลากินเนื้อปลาสดโดยที่ยังคงให้กินอาร์ทีเมียด้วย เมื่อลูกปลากินเนื้อปลาสดได้ดีแล้วจึงหยุดให้อาร์ทีเมีย ซึ่งตอนนี้ลูกปลาจะมีอายุได้ 28 - 30 วัน

- เนื้อปลาสด โดยใช้ปลาหลังเขียวหรือปลาเบ็ดนำไปตัดหัว ขอดเกล็ด และดึงไส้ออก นำไปล้างทำความสะอาดแล้วบดกับเครื่องบด นำไปเป็นอาหารแก่ลูกปลาที่มีอายุ 25 วันขึ้นไป

3.4.2 การอนุบาลลูกปลากะพงขาวอายุ 20 - 45 วัน ในบ่อดิน

การอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อดินสามารถลดต้นทุนค่าอาหารลูกปลาได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากสามารถเพาะขยายพันธุ์อาหารธรรมชาติจำพวกแพลงก์ตอนและสัตว์หน้าดินให้เกิดขึ้นมาในบ่อ เพื่อเป็นอาหารของลูกปลากะพงขาวที่จะนำไปอนุบาล โดยการเตรียมบ่อเพื่อสร้างอาหารธรรมชาติมี 2 วิธี คือ

- ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยมูลไก่ โดยเติมน้ำลงในบ่อดินให้มีระดับลึกประมาณ 1 เมตร เติมน้ำปุ๋ยยูเรียร่วมกับปุ๋ยโซเดียมไนเตรท (สัดส่วน 1 : 1 โดยน้ำหนัก) 3 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยมูลไก่ 60 กิโลกรัมต่อไร่ โดยนำปุ๋ย

ละลายน้ำสะอาดให้กระจายทั่วบ่อ ทิ้งไว้ประมาณ 5 - 7 วัน หลังจากการนำลูกปลาลงในบ่อแล้ว ใช้ปุ๋ยดังกล่าวข้างต้นละลายน้ำสะอาดลงไปบ่อสัปดาห์ละครั้ง

- ใช้ตะกอนเลนจากบ่อเลี้ยงกุ้ง โดยตะกอนเลนจากบ่อเลี้ยงกุ้งประกอบไปด้วยสารอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ ทำให้เกิดแพลงก์ตอนและสัตว์หน้าดินได้ไม่ต่างกับการเตรียมบ่อโดยการใส่ปุ๋ย

การอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อดิน ใช้ลูกปลากะพงขาวอายุ 20 วัน จากโรงเพาะฟัก นำไปลงบ่อดินที่ได้เตรียมไว้ จำนวน 50,000 ตัวต่อไร่ โดยให้ปลากินอาหารธรรมชาติเพียงอย่างเดียว อนุบาลเป็นระยะเวลา 25 วัน ลูกปลากะพงขาวจะมีอัตราการรอดตายร้อยละ 63 และมีขนาดความยาวประมาณ 5 เซนติเมตร

3.4.3 การอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อดิน จากขนาด 1 นิ้ว จนถึง 5 นิ้ว

ลูกปลากะพงขาวจากโรงเพาะฟัก เมื่อมีขนาดความยาว 1.5 - 2.5 เซนติเมตร จะจำหน่ายให้แก่เกษตรกรเพื่อนำไปอนุบาลต่อในบ่อดิน เพื่อให้ได้ปลาขนาดความยาวประมาณ 4 - 8 นิ้ว สำหรับจำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชังหรือในบ่อดินเลี้ยงเป็นปลาเนื้อต่อไป บ่อดินที่ใช้ในการอนุบาลควรมีขนาดประมาณ 0.25 - 0.75 ไร่ (1 - 3 งาน) หากบ่อมีขนาดใหญ่เกินไปจะทำให้การตีอวนรวบรวมลูกปลาทำได้ยาก และต้องใช้กำลังคนมาก ขุดบ่อให้ได้ความลึกประมาณ 1 - 1.5 เมตร ระดับความลึกของน้ำในขณะอนุบาลประมาณ 80 - 100 เซนติเมตร ก่อนที่จะลงลูกปลาในบ่อให้เตรียมบ่อโดยการถ่ายน้ำออกจากบ่อจนแห้งแล้วโรยปูนขาวเพื่อฆ่าเชื้อทิ้งไว้ 1 - 3 วัน (ใช้ปูนขาวประมาณ 20 - 80 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นอยู่กับสภาพของดิน) จากนั้นจึงปล่อยหรือสูบน้ำเข้ามาในบ่อจนได้ระดับความลึกของน้ำตามที่ต้องการ โดยต้องกรองผ่านตาอวนขนาดเล็กเพื่อป้องกันสิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูของลูกปลาที่อาจจะหลุดลอดเข้ามา เปิดเครื่องตีน้ำหรือเครื่องให้อากาศเพื่อให้เกิดแพลงก์ตอนขึ้นมา และนำไม้มาปักหลักแบ่งพื้นที่ประมาณ 1 ใน 5 ของบ่อ เพื่อชิงอวนตาสีฟ้า (อวนมุ้งเขียว) กั้นเป็นคอก

ลูกปลากะพงขาวที่จะนำมาอนุบาลในบ่อดินควรมีขนาดประมาณ 1.5 - 2.5 เซนติเมตร และต้องหัดให้กินอาหารปลาบดในโรงเพาะฟักจนคุ้นดีแล้วเพื่อที่ลูกปลาจะได้มีอัตราการรอดตายสูง ความหนาแน่นของลูกปลาประมาณ 20,000 ตัวต่อไร่ นำลงในคอกที่กั้นไว้ ก่อนลงลูกปลาต้องปรับอุณหภูมิของน้ำในบ่อที่ใช้บรรจุลูกปลาให้มีอุณหภูมิใกล้เคียงกับน้ำในบ่อ โดยการลอยถุงไว้ในบ่อประมาณ 15 - 20 นาที แล้วจึงค่อยแกะถุงปล่อยปลาลงไปในคอก ปกติแล้วจะลงลูกปลาในช่วงเช้าหรือตอนเย็นเพื่อลดปัญหาเรื่องอุณหภูมิที่แตกต่างกันระหว่างน้ำในบ่อกับน้ำที่อยู่ในถุงแพ็คปลา ให้ลูกปลากินเนื้อปลาบดเป็นอาหารวันละ 2 ครั้ง เช้า-บ่าย ถ้าหากเนื้อปลาบดมีสภาพไม่สดนักควรผสมหัวอาหารหรือวิตามินซีลงไปด้วยประมาณ 2 - 3 กรัม หรือ 1 ช้อนชาพูน แต่ละมือให้ลูกปลากินอาหารจนอิ่ม

เมื่อปล่อยปลาลงไปได้ 1 สัปดาห์ ให้รื้ออวนที่กั้นคอกออกเพื่อที่ลูกปลาจะได้มีพื้นที่อาศัยกว้างขึ้น ส่วนการให้อาหารก็ยังคงให้ในจุดเดียวกันกับตอนแรก เมื่อปลาเริ่มโตขึ้นให้เปลี่ยนจากชนิดของอาหารที่เป็นเนื้อปลาบด เปลี่ยนมาเป็นเนื้อปลาสดซึ่งกะให้เนื้อปลาสดมีขนาดพอดีกับขนาดปากปลา เนื้อปลาสด จะมีการสูญเสียของอาหารน้อยกว่าเนื้อปลาบด ซึ่งจะเป็นการลดการเน่าเสียของน้ำได้อีกทางหนึ่ง เมื่ออนุบาลปลาเป็นระยะเวลาประมาณ 35 วัน จะมีปลาบางส่วนโตพอที่จะจำหน่ายได้ (ขนาดความยาว 4 - 5 นิ้ว) หากจะ

จำหน่ายปลาขนาดนั้นให้ใช้อวนเพื่อรวบรวมและคัดลูกปลาที่ได้ขนาดเพื่อการจำหน่ายต่อไป ส่วนลูกปลาที่เหลือและยังไม่ได้ขนาดก็อนุบาลต่อไปจนถึงขนาดที่จะจำหน่ายได้ ซึ่งต้องใช้เวลาอีกประมาณ 1 - 3 สัปดาห์

ภาพที่ 2 ลูกปลากะพงขาวขนาดต่าง ๆ

ที่มา : <https://www.facebook.com/nimitfarm>. นิมิตฟาร์ม. 2565.

3.5 การเลี้ยงปลากะพงขาว

3.5.1 การเลี้ยงในบ่อดิน

ปัจจุบันการเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดินสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) การเลี้ยงในนาข้าว

จากการที่ปลากะพงขาวสามารถอาศัยอยู่ในน้ำจืดได้ จึงมีเกษตรกรที่ทำนาข้าวนิยมนำลูกปลากะพงขาวมาเลี้ยงในนาข้าวเป็นการเพิ่มรายได้ แต่การเลี้ยงปลากะพงขาวในนา ปลาส่วนใหญ่จะโตไม่ถึงขนาดตลาด เกษตรกรมักจะจำหน่ายปลาดังกล่าวให้เกษตรกรที่เลี้ยงในบ่อหรือในกระชังนำไปเลี้ยงต่อ เนื่องจากน้ำในนาข้าวจะแห้งและถึงระยะเวลาเก็บเกี่ยวข้าวก่อนที่ปลาจะโตได้ขนาดตลาด

- การเตรียมนาข้าว

เมื่อถึงฤดูฝน เกษตรกรที่ทำนาข้าวและต้องการเลี้ยงปลากะพงขาวจะทำความสะอาดนาข้าวและกักเก็บน้ำ เกษตรกรที่ต้องการเลี้ยงปลาในนาข้าวเป็นระยะเวลานานจะนำลูกปลากะพงขาวไปปล่อยเลี้ยงในนาข้าวก่อนไถนาและปักดำต้นข้าว เกษตรกรบางส่วนจะทำการไถนาและปักดำต้นข้าวให้เสร็จเรียบร้อยก่อนจึงจะนำลูกปลามาปล่อยลงภายหลัง ระยะเวลาเริ่มแรกของการเลี้ยงปลาในนาข้าวไม่แน่นอนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ เช่น ถ้าอยู่ใกล้แหล่งน้ำชลประทานก็เริ่มดำเนินการได้เร็ว บางแหล่งต้องอาศัยน้ำ

จากแม่น้ำเท่านั้นก็ต้องรอให้ถึงฤดูฝน เพื่อให้น้ำในแม่น้ำเปลี่ยนจากน้ำเค็มเป็นน้ำจืดก่อนจึงจะดำเนินการได้ในบริเวณรอบ ๆ คันนาจะต้องขุดร่องลึกลงไปกว่าปกติประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เมตร เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของปลา

- การเตรียมพันธุ์ปลา

ปลากะพงขาวที่จะนำมาปล่อยเลี้ยงในนาข้าวควรมีขนาดความยาวตัว 1 - 2 นิ้ว และจะต้องเป็นปลาที่ไม่ได้ฝึกให้กินเนื้อปลาหรืออาหารไม่มีชีวิตอื่น ๆ มาก่อน ทั้งนี้เพราะการเลี้ยงปลาในนาข้าวเป็นการเลี้ยงแบบเสริมรายได้ โดยให้ปลากินอาหารธรรมชาติในนาข้าว ลูกปลาที่นำมาเลี้ยงจะต้องเป็นลูกปลาที่กินอาหารมีชีวิตตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเพาะพันธุ์จนถึงนำไปปล่อยในนาข้าว ถ้านำลูกปลาที่ได้รับการฝึกให้กินเนื้อปลาหรืออาหารไม่มีชีวิต ลูกปลาจะเคยชินกับการกินอาหารจากการให้ ความสามารถในการล่าเหยื่อหาอาหารธรรมชาติก็จะลดลง การขนส่งลำเลียงลูกปลามาปล่อยเลี้ยงในนาข้าวก็สามารถลำเลียงโดยการบรรจุในถุงพลาสติกอัดออกซิเจนแบบเดียวกับการขนส่งลำเลียงปลาทั่ว ๆ ไป

- อัตราการปล่อย

การเลี้ยงปลากะพงขาวในนาข้าวเป็นการเลี้ยงแบบเสริมรายได้ของเกษตรกร จึงมีอัตราการปล่อยไม่หนาแน่น ประกอบกับไม่มีการให้อาหาร โดยให้ปลากินอาหารตามธรรมชาติ เช่น ลูกปลากุ้งฝอย เป็นต้น โดยทั่ว ๆ ไปจะปล่อยปลากะพงขาวลงเลี้ยงในนาข้าวด้วยอัตรา 800 ตัวต่อไร่ หรือ 1 ตัวต่อ 2 ตารางเมตร

- การเจริญเติบโตและผลผลิต

การเจริญเติบโตและผลผลิตของปลาที่เลี้ยงในนาข้าวขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เลี้ยงในนาข้าวและความอุดมสมบูรณ์ของอาหารธรรมชาติ ส่วนมากแล้วเกษตรกรมักจะเลี้ยงปลาในนาข้าวได้ประมาณ 3 - 5 เดือน อัตรารอดตายประมาณร้อยละ 50 - 60 จึงมีผลผลิตต่อไร่ประมาณ 150 - 200 กิโลกรัม การเจริญเติบโตของปลาจะมีเพียงร้อยละ 5 - 10 ที่โตถึงขนาดตลาด ส่วนใหญ่จะเป็นปลาขนาด 200 - 400 กรัม ซึ่งจะนำไปจำหน่ายแก่ผู้เลี้ยงในบ่อหรือกระชังต่อไป

2) การเลี้ยงในนาทุ่ง

การเลี้ยงมีลักษณะเช่นเดียวกับการเลี้ยงในนาข้าว โดยให้ปลากะพงขาวที่นำมาเลี้ยงหากินตามธรรมชาติ ปัจจุบันนาทุ่งบริเวณภาคกลางที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงกุ้งก็มักจะเปลี่ยนมาเลี้ยงปลากะพงขาวกันมากขึ้น เพราะเป็นการลงทุนน้อยแต่ให้ผลกำไรดี

- การเตรียมนาทุ่ง

ทำความสะอาดนาทุ่งโดยการลอกเลนและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ออกให้หมด แล้วตากนาทุ่งนานประมาณ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงเปิดประตูน้ำเพื่อรับน้ำเข้านา จะมีสัตว์น้ำตัวเล็ก ๆ เข้ามากับน้ำซึ่งจะเป็นอาหารของปลากะพงขาวต่อไป ควรกักน้ำไว้ในนาทุ่งประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อให้มีอาหารธรรมชาติในนาทุ่งมากขึ้น ระดับน้ำในนาทุ่งประมาณ 1 เมตร

- การเตรียมพันธุ์ปลา

ปลากะพงขาวที่จะนำมาปล่อยเลี้ยงในนาทุ่งควรมีขนาดความยาวตัว 1 - 2 นิ้ว และเป็นปลาที่ไม่ได้ฝึกให้กินเนื้อปลาหรืออาหารไม่มีชีวิตอื่น ๆ มาก่อน เช่นเดียวกับลูกปลาที่เลี้ยงในนาข้าว การลำเลียง

พันธุ์ปลากะพงขาวมาปล่อยเลี้ยงในนาุ้งใช้วิธีบรรจุถุงพลาสติกอัดออกซิเจนเช่นเดียวกับการลำเลียงพันธุ์ปลาทั่ว ๆ ไป

- อัตราการปล่อย

การเลี้ยงปลากะพงขาวในนาุ้งจะมีอัตราการปล่อยลูกปลาหนาแน่นกว่าการเลี้ยงในนาข้าว เนื่องจากในระหว่างการเลี้ยงมีการปิด-เปิดประตูน้ำเพื่อระบายน้ำออกและรับน้ำเข้านาุ้งทุก ๆ วันในช่วงน้ำเกิด จึงทำให้มีอาหารธรรมชาติเข้ามาอยู่เสมอ อาหารธรรมชาติในนาุ้งจึงมีมากกว่าในนาข้าว อัตราการปล่อยลูกปลากะพงขาวในนาุ้งอยู่ระหว่าง 1,000 - 1,600 ตัวต่อไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

- อาหารปลา

ปลากะพงขาวในนาุ้งจะกินอาหารธรรมชาติที่เข้ามากับน้ำทะเลและเจริญเติบโตอยู่ในนาุ้ง เช่น เศษ ลูกกุ้ง ลูกปู และลูกปลา โดยเฉพาะลูกปลาหมอเทศซึ่งจะมีอยู่มาก เป็นต้น นอกจากนี้ถ้าปริมาณอาหารธรรมชาติที่มีอยู่ไม่เพียงพอก็สามารถรวบรวมลูกปลาหมอเทศจากที่อื่นมาเสริม หรือเสริมพ่อแม่พันธุ์ปลาหมอเทศลงในนาุ้ง เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณลูกปลาหมอเทศที่จะเป็นอาหารแก่ปลากะพงขาวได้

- การเจริญเติบโตและผลผลิต

ปลากะพงขาวจะโตได้ขนาดตลาดหลังจากปล่อยปลาลงเลี้ยงได้ 6 เดือน ก็จะเริ่มทยอยจับปลาที่ได้ขนาดตลาดไปจำหน่าย อัตราการรอดตายของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในนาุ้งประมาณร้อยละ 60 ดังนั้นจะมีผลผลิตอยู่ระหว่าง 360 - 600 กิโลกรัมต่อไร่

3) การเลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนา

การเลี้ยงปลากะพงขาวในลักษณะนี้ มีการปล่อยปลาลงเลี้ยงในอัตราที่หนาแน่นมากขึ้น มีระบบน้ำที่ดี มีการให้อาหารปลาอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเลี้ยงปลา เพื่อให้ปลาเจริญเติบโตดีและให้ผลผลิตที่มากขึ้น ลูกปลาที่นำมาเลี้ยงจะแตกต่างจากลูกปลาที่ใช้เลี้ยงในนาข้าวและนาุ้ง

- การเลือกทำเลที่จะขุดบ่อเลี้ยง

พื้นที่ที่จะใช้ขุดเป็นบ่อเลี้ยงปลากะพงขาวจะต้องสามารถถ่ายน้ำได้ดี และอยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงน้ำเสียและมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม สภาพของน้ำและดินบริเวณที่จะขุดบ่อเลี้ยงปลาควรจะมีคุณสมบัติเหมาะสม น้ำและดินควรมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 6.8 - 8.5 ปริมาณออกซิเจนในน้ำสูงกว่า 3 ppm บริเวณที่จะขุดบ่อควรมีการคมนาคมดี และมีระบบไฟฟ้าเพื่อใช้สำหรับเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ นอกจากนี้ สถานที่เลี้ยงควรอยู่ในทำเลที่สามารถหาซื้ออาหารปลาได้สะดวก และมีเพียงพอตลอดทั้งปี

- การสร้างและเตรียมบ่อ

บ่อเลี้ยงปลากะพงขาวควรมีขนาด ½ - 2 ไร่ และมีความลึกประมาณ 1.5 - 2.0 เมตร ถ้าเป็นบ่อขนาดใหญ่เกินไปจะเป็นการยากที่จะนำปลาขนาดเดียวกันจำนวนมากมาปล่อยเลี้ยงพร้อมกันได้ บ่อส่วนใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีระบบน้ำเข้าและน้ำออกอยู่คนละด้าน ลักษณะของบ่อและการสร้างบ่อเหมือนกับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำทั่ว ๆ ไป การเตรียมบ่อก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยงจะทำการลอกเลนทำความสะอาดบ่อในกรณีที่เป็นบ่อเก่าควรใช้ปูนขาวในอัตรา 25 - 30 กิโลกรัมต่อไร่ หวานให้ทั่วบ่อเพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรค

แล้วตากบ่อให้แห้ง เสร็จแล้วก็ใช้ต้นไม้แห้งหรือกิ่งไม้แห้งวางสุมกันลักษณะเป็นกล่าอยู่บริเวณประตูน้ำเข้า โดยให้ห่างจากประตู 3 - 5 เมตร เพื่อใช้เป็นที่หลบซ่อนและรวมกลุ่มของปลากะพงขาว หากบ่อที่ใช้เลี้ยง มีขนาดใหญ่มากกว่า ½ ไร่ ควรจะกั้นพื้นที่ 1 ใน 3 ของบ่อด้วยฝือกและอวน เพื่อให้ปลาอยู่ในเนื้อที่แคบ ๆ ก่อนประมาณ 1 เดือน จึงจะเอาฝือกและอวนที่กั้นออกเพื่อให้ปลาอาศัยทั้งบ่อ การนำน้ำเข้าบ่อจะกรอง ผ่านตะแกรงเพื่อป้องกันศัตรูของปลากะพงขาว ให้ระดับน้ำในบ่อมีความลึกประมาณ 1.5 - 1.8 เมตร

- การเตรียมพันธุ์ปลา

ปลากะพงขาวที่จะนำมาปล่อยเลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนาควรมีขนาดความยาวตัว 2 - 3 นิ้ว และเป็นปลาที่ฝึกให้กินอาหารไม่มีชีวิตจำพวกเนื้อปลาหรืออาหารผสมได้ดีแล้ว และการปล่อยปลาลงเลี้ยง ต้องปรับอุณหภูมิในภาชนะลำเลี้ยงให้ใกล้เคียงกับอุณหภูมิของน้ำในบ่อก่อนที่จะปล่อยปลาลงบ่อ

- อัตราการปล่อย

อัตราการปล่อยที่เหมาะสม คือ 2 ตัวต่อตารางเมตร หรือ 3,200 ตัวต่อไร่ แต่หากมีระบบน้ำ ที่ดี มีเครื่องปั้มน้ำและเครื่องเพิ่มออกซิเจน ก็สามารถเพิ่มอัตราการปล่อยเป็น 2.5 ตัวต่อตารางเมตร หรือ 4,000 ตัวต่อไร่

- อาหารและการให้อาหาร

อาหารปลากะพงขาวส่วนใหญ่จะใช้ปลาเป็ดสดหรืออาหารผสมแบบเปียก และอาหารเม็ดแห่ง การให้อาหารจะให้จนปลากินอิ่มวันละครั้ง บริเวณหน้าประตูน้ำเข้ารอบ ๆ กล่า เมื่อเลี้ยงปลาได้ 1 เดือน ก็ริ้อเอากล่าและฝือกกั้นบ่อออกให้ปลาอาศัยได้ทั้งบ่อ การให้อาหารยังคงให้ในจุดเดิม ซึ่งปลาจะมากินอาหาร ตามปกติ

- การเจริญเติบโตและผลผลิต

ปลากะพงขาวจะเจริญเติบโตได้ขนาดน้ำหนักประมาณ 500 - 600 กรัม ภายใน 6 เดือน แต่จะมีปลาอยู่บางส่วนที่โตไม่ถึงขนาดตลาด ดังนั้นการจับปลาจากบ่อเลี้ยงไปจำหน่ายจะต้องทยอยจับ สำหรับ อัตราการรอดตายของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนาประมาณร้อยละ 80 ซึ่งจะได้ผลผลิตประมาณ 1,400 กิโลกรัมต่อไร่

3.5.2 การเลี้ยงในกระชัง

การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังมีความเหมาะสมกับสภาพท้องที่ตามแหล่งน้ำตื้น เช่น ปากแม่น้ำ ลำคลอง ริมชายฝั่งทะเล หรือแหล่งน้ำกร่อยในทะเลสาบ ซึ่งสามารถดัดแปลงเป็นที่เลี้ยงปลาได้สะดวก ลงทุนน้อย ใช้พื้นที่น้อยแต่สามารถเลี้ยงปลาได้เป็นจำนวนมาก ๆ นอกจากนี้ ยังไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับปัญหา คุณภาพของน้ำที่ใช้เลี้ยงปลาอีกด้วย

1) การเลือกทำเลเพื่อติดตั้งกระชัง

- เป็นบริเวณปากแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือชายฝั่งทะเล ซึ่งมีน้ำไหลถ่ายเทได้ดี มีการขึ้นลง ของกระแสน้ำ และเมื่อน้ำลงต่ำสุดในฤดูร้อนควรมีความลึกไม่น้อยกว่า 2 เมตร

- เป็นบริเวณที่มีคลื่นลมสงบ เพื่อให้กระชังปลอดภัยจากการทำลายของคลื่นลม เช่น บริเวณ ที่ลึกเข้าไปในทะเลสาบ ปากแม่น้ำ ลำคลอง และอ่าวปิดบางแห่ง

- เป็นบริเวณที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม อันจะเป็นเหตุให้เกิดน้ำเสีย ซึ่งจะเป็นพิษต่อปลาที่เลี้ยงหรืออาจเป็นพิษแก่ผู้บริโภคเนื้อปลาได้
- แหล่งที่วางกระชังควรอยู่ห่างจากเส้นทางสัญจรทางน้ำ เพื่อให้กระชังปลอดภัยจากการถูกรือชน อันจะเป็นเหตุให้กระชังเสียหาย ทำให้ปลาหนีออกจากกระชังได้
- แหล่งที่วางกระชังเลี้ยงปลาควรมีการคมนาคมที่ดี เพื่อสะดวกกับการขนส่งปลาเหยื่อ และการจำหน่ายผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีจำหน่ายปลาที่มีชีวิต ซึ่งจะจำหน่ายได้ในราคาสูง

2) รูปแบบของกระชัง

รูปแบบของกระชังเลี้ยงปลากะพงขาวสามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้างออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กระชังประจำที่ และกระชังลอยน้ำ ซึ่งการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังจะเลือกสร้างกระชังแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น

- กระชังประจำที่

ลักษณะของกระชังแบบนี้ ตัวกระชังจะผูกยึดติดกับเสาหลักซึ่งปักไว้กับพื้นดินอย่างแข็งแรง การเลือกใช้วัสดุ ชนิด ขนาด และความแข็งแรง ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่ประจำ ว่าจำเป็นต้องใช้ความแข็งแรงมากน้อยเพียงใด กระชังแบบนี้จะไม่สามารถลอยขึ้นลงตามระดับน้ำ และการขึ้นลงของน้ำได้ ดังนั้นบริเวณแหล่งเลี้ยงจะมีความลึกเมื่อน้ำขึ้นสูงสุดไม่เกิน 2.50 เมตร โดยมีระดับน้ำขึ้นสูงสุดต่ำสุดแตกต่างกันประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร บริเวณที่เกษตรกรสามารถใช้วิธีการแบบนี้ ได้แก่ จังหวัดที่ตั้งอยู่แถบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย ได้แก่ ระยอง จันทบุรี ตราด ทางภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี เป็นต้น

- กระชังลอยน้ำ

กระชังแบบนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงปลาในบริเวณแหล่งเลี้ยงที่มีน้ำลึกไม่ต่ำกว่า 2 เมตร ในช่วงน้ำลาลต่ำสุด และระดับน้ำขึ้นลงแตกต่างกันมากกว่า 1 เมตรขึ้นไป ตัวกระชังจะผูกแขวนอยู่กับแพหรือท่อนลอย ซึ่งลอยขึ้นลงตามการขึ้นลงของกระแสน้ำ แพที่ใช้มีตั้งแต่การใช้ไม้ไผ่ผูกเป็นแพลูกบวบ บ้างก็นิยมใช้ท่อนโพงทำเป็นท่อนพุงแพ โดยใช้ไม้หรือท่อเหล็กแป้นน้ำทำเป็นโครงแพ ซึ่งจะเสริมความแข็งแรงได้ดีขึ้น การเลี้ยงปลากะพงขาวแบบกระชังลอยน้ำนิยมทำกันบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ จังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ ระนอง พังงา เป็นต้น ลักษณะของการทำกระชังแบบลอยน้ำสามารถแยกออกได้เป็น 2 แบบย่อย คือ

• กระชังลอยแบบมีโครง

กระชังแบบนี้จะมีส่วนที่ให้ความแข็งแรงและให้กระชังคงรูปอยู่ได้ เรียกว่า โครงกระชัง กระชังที่มีโครงนั้น ตัวกระชังจะสามารถกางได้เต็มที่ตามลักษณะของโครง ซึ่งจะทำให้การถ่ายเทหมุนเวียนน้ำได้ดีและกระชังไม่ลู่ไปตามกระแสน้ำ โครงกระชังทำด้วยวัสดุที่มีความแข็งแรงพอสมควร เช่น เหล็กแป๊บกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 1 นิ้ว ไม้ เป็นต้น การออกแบบโครงกระชังสามารถออกแบบให้มีโครงอยู่ด้านในหรือด้านนอกของกระชังก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการใช้งาน

• กระชังลอยแบบไม่มีโครง

กระชังแบบนี้ตัวกระชังสามารถลู่ไปตามความเร็วกระแสน้ำได้ง่าย เนื่องจากไม่มีโครงยึด จึงต้องใช้วัสดุที่มีน้ำหนักพอประมาณถ่วงตามมุมล่างกระชัง เพื่อให้กระชังคงรูปตามต้องการอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม

เนื้ออ่อนจะไม่กางเต็มที่และสามารถลู่ไปตามกระแสน้ำได้ถ้ากระแสน้ำแรง การถ่ายเทหมุนเวียนน้ำไม่ดีเท่ากับ กระชังแบบมีโครง

กระชังเลี้ยงปลากะพงขาวในปัจจุบันนิยมทำเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ขนาดที่นิยมใช้กันมากโดยทั่ว ๆ ไป คือ ขนาด 3x3x2 เมตร 4x4x2 เมตร และ 5x5x2 เมตร

3) การติดตั้งกระชัง

การติดตั้งกระชังให้มีความมั่นคงแข็งแรงนั้นว่ามีความสำคัญอย่างมาก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการติดตั้งกระชังนั้น ได้แก่ กระแสน้ำ และคลื่นลม ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการวางกระชังขวางกระแสน้ำหรือคลื่นลม ในกรณีที่เป็นกระชังลอยจะใช้สมอยึดกระชังหรือแพให้คงที่อยู่ได้โดยไม่ลอยไปตามกระแสน้ำ โดยเตรียมสมอให้เหมาะสมและสามารถทนแรงของกระแสน้ำได้ เชือกที่ใช้ผูกยึดแพหรือทุ่นลอยกับสมอควรมีความเหมาะสมกับระดับความลึกเมื่อน้ำขึ้นสูงสุด ในการติดตั้งกระชังหลาย ๆ ลูกติดต่อกัน ระยะของการวางกระชังในแต่ละลูกควรมีระยะที่ห่างกันพอสมควรเพื่อให้ น้ำมีการหมุนเวียนถ่ายเทได้สะดวก

4) การเตรียมพันธุ์ปลา

ปลากะพงขาวที่จะปล่อยเลี้ยงในกระชังต้องมีขนาดความยาว 10 เซนติเมตร (4 นิ้ว) ขึ้นไป จึงจะเลี้ยงได้ผลดี มีอัตราการตายมากกว่าร้อยละ 90 ซึ่งปลาดังกล่าวนี้จะหาซื้อได้จากฟาร์มเอกชนทั่ว ๆ ไป แต่หากเกษตรกรสามารถซื้อลูกปลาขนาด 1 นิ้ว มาอนุบาลให้เป็นปลาขนาด 4 นิ้ว เองได้ ก็จะเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้มาก

5) การจัดปลาลงเลี้ยงในกระชังและอัตราปล่อย

การจัดปลาลงเลี้ยงในกระชังจะต้องคัดปลาที่มีขนาดใกล้เคียงกันอยู่ในกระชังเดียวกัน หากปล่อยปลาลงขนาดต่างกันมาก ปลาใหญ่จะแย่งกินอาหารได้มากกว่าและปลาลดเล็กจะไม่กล้าเข้าไปแย่งอาหาร ทำให้ปลาเจริญเติบโตแตกต่างกันมาก สำหรับอัตราการปล่อยลงเลี้ยง จากผลการทดลองของกองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพบว่า สามารถปล่อยปลากะพงขาวขนาด 4 นิ้วขึ้นไปลงเลี้ยงได้ในอัตราปล่อยตั้งแต่ 100 - 300 ตัวต่อตารางเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและทำเลของที่ตั้งกระชัง โดยในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำลำคลองที่มีสภาพน้ำไม่ตื้นัก น้ำไหลถ่ายเทไม่ดีพอ สามารถปล่อยเลี้ยงได้ในอัตรา 100 ตัวต่อตารางเมตร ถ้าสภาพทำเลและแหล่งน้ำดีก็ปล่อยได้มากขึ้น เช่น บริเวณชายฝั่งทะเล ตามเกาะแก่งต่าง ๆ ที่ห่างไกลจากอิทธิพลของน้ำเสียจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม หากระดับน้ำมีความลึกมาก น้ำใสสะอาด มีการไหลถ่ายเทได้ดี มีปริมาณออกซิเจนสูง ก็สามารถปล่อยปลาลงเลี้ยงได้ในอัตราสูงถึง 300 ตัวต่อตารางเมตร

6) อาหารและการให้อาหาร

อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะพงขาวเป็นพวกปลาสด ส่วนใหญ่นิยมใช้ปลาหลังเขียว นอกจากช่วงเดือนพฤษภาคมปลาหลังเขียวไม่ได้จึงใช้ปลาเบ็ดสดแทน โดยปกติปลาหลังเขียวจะมีความสดและคุณภาพดีกว่าปลาเบ็ด ปลาสดที่ใช้เป็นอาหารจะต้องสับให้เป็นชิ้นขนาดพอดีกับปากปลา ถ้าปลาเล็กก็จะสับให้ชิ้นเล็ก เมื่อปลาโตขึ้นก็จะสับให้มีชิ้นใหญ่ขึ้น การให้อาหารจะให้อาหารวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนเย็น โดยที่ในการให้อาหารแต่ละครั้งจะให้จนปลาอิ่มโดยสังเกตจากการที่ไม่มีปลาขึ้นมากินอาหารอีกหลังจากที่โยนอาหารให้ สำหรับคุณภาพของอาหารที่ใช้นั้นมีความสำคัญมาก ถ้าใช้ปลาที่มีความสดมาก ๆ หรือปลาสดที่แช่แข็งไว้พบว่า

มีผลทำให้อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ดีมาก แต่ถ้าใช้ปลาเหยื่อที่ไม่ค่อยมีความสดจะพบว่าอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อไม่ดีนัก โดยปกติอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชังมีค่าเท่ากับ 7 - 10 : 1

7) การเจริญเติบโตและผลผลิต

ปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชังจะเจริญเติบโตได้ขนาดตลาด (500 - 800 กรัม) ในระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 6 - 7 เดือน

จังหวัดสมุทรปราการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและบางปะกง (ตามการแบ่งลุ่มน้ำหลักของประเทศไทย โดยคณะกรรมการอุทกวิทยาแห่งชาติ) มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านจังหวัด โดยไหลผ่านอำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอเมืองสมุทรปราการ ระยะทางรวมกันประมาณ 30 กิโลเมตร คลองธรรมชาติและคลองชลประทานรวม 548 คลอง ความยาวคลองรวมทั้งสิ้น 1,553 กิโลเมตร ประกอบด้วย คลองธรรมชาติฝั่งตะวันออกจำนวน 348 คลอง ความยาวรวม 1,168 กิโลเมตร มีความจุรวมประมาณ 180 ล้านลูกบาศก์เมตร และคลองธรรมชาติฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาจำนวน 200 คลอง ความยาวรวม 385 กิโลเมตร มีความจุคลองรวมประมาณ 15 ล้านลูกบาศก์เมตร

นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักแล้ว ยังมีคลองระบายน้ำซึ่งส่วนใหญ่เป็นคลองธรรมชาติที่สำคัญ จำนวน 14 คลอง และยังมีคลองชลประทานที่ได้มีการขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำที่สำคัญอีกจำนวน 13 คลอง จึงถือได้ว่าจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

4.2 สถานการณ์การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ

จากข้อมูลสถิติฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำกร่อย ปี 2563 กลุ่มสถิติการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง พบว่า จังหวัดสมุทรปราการมีฟาร์มเลี้ยงปลากะพงขาวจำนวน 156 ฟาร์ม พื้นที่ 2,096.95 ไร่ ปริมาณผลผลิต 3,015.47 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.64 ของผลผลิตปลากะพงขาวทั้งประเทศ มูลค่า 248.45 ล้านบาท และราคาซื้อขายที่หน้าฟาร์มโดยไม่แยกขนาด 82.39 บาท/กิโลกรัม โดยผลผลิตปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการทั้งหมดมาจากการเลี้ยงในบ่อดิน ซึ่งหากพิจารณาอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยในช่วงระยะเวลา 5 ปี (ตั้งแต่ปี 2559 - 2563) พบว่า เกษตรกรหันมาเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดินเพิ่มมากขึ้น โดยฟาร์มเลี้ยงมีการขยายตัวร้อยละ 4.35 พื้นที่เลี้ยงขยายตัวร้อยละ 7.45 ผลผลิตปลากะพงขาวจากบ่อดินขยายตัวร้อยละ 46.37 และมูลค่าการเลี้ยงปลากะพงขาวขยายตัวร้อยละ 31.72 แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ความต้องการบริโภคปลากะพงขาวภายในประเทศลดลง ส่งผลให้ราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมที่เกษตรกรขายได้หดตัวร้อยละ 7.77 (ตารางที่ 3)⁽⁷⁾

จากข้อมูลของสำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ (ข้อมูล ณ วันที่ 26 กรกฎาคม 2565) พบว่า ปัจจุบันมีเกษตรกรเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการที่ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ทบ.1) กระจายอยู่ในเขต 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอบางบ่อ (139 ราย 1,372.52 ไร่) อำเภอเมืองสมุทรปราการ (10 ราย 292 ไร่) และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (17 ราย 219.92 ไร่) รวมทั้งหมด 166 ราย เนื้อที่เลี้ยงรวม 1,884.44 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 900 กิโลกรัม/ไร่ กำลังผลิตโดยเฉลี่ยต่อปี 4,466.98 ตัน มูลค่า (ปลาสด) 536.0364 ล้านบาท/ปี โดยมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 120 บาท/กิโลกรัม โดยขนาดของปลากะพงขาวที่เป็นที่ต้องการของตลาดจะอยู่ที่ 500 - 800 กรัม/ตัว

ตารางที่ 3 จำนวนฟาร์ม พื้นที่เลี้ยง ปริมาณผลผลิต มูลค่า และราคาปลากะพงขาวจังหวัดสมุทรปราการ ปี 2559 - 2563

ปี	จำนวนฟาร์ม	%Δ	พื้นที่เลี้ยง (ไร่)	%Δ	ผลผลิต (ตัน)	%Δ	มูลค่า (ล้านบาท)	%Δ	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	%Δ
2559	132		1,656.50		842.00		101.04		120.00	
2560	135	+2.27	2,171.00	+31.06	877.44	+4.21	120.48	+19.24	137.31	+14.43
2561	149	+10.37	2,387.00	+9.95	2,133.46	+143.15	243.71	+102.28	114.23	-16.81
2562	158	+6.04	2,521.00	+5.61	2,675.54	+25.41	295.63	+21.30	110.49	-3.27
2563	156	-1.27	2,096.95	-16.82	3,015.47	+12.71	248.45	-15.96	82.39	-25.43
%Δ โดยเฉลี่ย		+4.35		+7.45		+46.37		+31.72		-7.77

ที่มา : กลุ่มสถิติการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง

4.3 การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ

4.3.1 การจัดหาลูกพันธุ์ปลากะพงขาว

เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงขาวจัดหาลูกพันธุ์ปลาจากนอกพื้นที่ บรรจุใส่ถุงขนมายังฟาร์มเกษตรกร เนื่องจากไม่มีแหล่งผลิตลูกพันธุ์ปลาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อลูกพันธุ์ปลาจากฟาร์มเพาะลูกพันธุ์เอกชนในตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังมีการซื้อผ่านเว็บไซต์ที่มีการขายลูกพันธุ์ปลา ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมซื้อลูกพันธุ์ปลาขนาด 1.5 นิ้ว เพื่อมาอนุบาลต่อในบ่อดินก่อนปล่อยลงเลี้ยง

4.3.2 การอนุบาลลูกปลากะพงขาว

เกษตรกรจะอนุบาลลูกปลากะพงขาวขนาด 1.5 นิ้ว ในบ่อดิน โดยจะนำไม้มาปักหลักแบ่งพื้นที่ประมาณ 1 งาน เพื่อชิงอวนตาสีฟ้า (อวนมุ้งเขียว) กั้นเป็นคอกรวบรวมลูกปลา สูงประมาณ 1 - 1.5 เมตร ก่อนที่จะลงลูกปลาในบ่อเกษตรกรเตรียมบ่อโดยการถ่ายน้ำออกจากบ่อจนแห้ง ทิ้งไว้ประมาณ 1 - 3 วัน จากนั้นจึงปล่อยหรือสูบน้ำเข้ามาในบ่อจนได้ระดับความลึกของน้ำประมาณ 60 เซนติเมตร โดยต้องกรองผ่านตาอวนขนาดเล็ก เพื่อป้องกันสิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูของลูกปลาที่อาจจะหลุดลอดเข้ามา พักน้ำในบ่อไว้ประมาณ 4 วัน เพื่อปรับสภาพน้ำให้ใส ก่อนลงลูกปลาเกษตรกรจะปรับอุณหภูมิของน้ำในถุงที่ใช้บรรจุลูกปลาให้มีอุณหภูมิใกล้เคียงกับน้ำในบ่อ โดยการลอยถุงไว้ในบ่อประมาณ 15 - 20 นาที แล้วจึงค่อยแกะถุงปล่อยปลาลงไปในคอก โดยจะลงลูกปลาในช่วงเช้าหรือเย็น เพื่อลดปัญหาเรื่องอุณหภูมิที่แตกต่างกันระหว่างน้ำในบ่อกับน้ำที่อยู่ในถุงปลา อัตราการปล่อยลูกปลา 15,000 ตัวต่อคอก ลูกปลามีอัตราการรอดร้อยละ 70 จะได้ผลผลิตลูกปลาขนาด 3 - 4 นิ้ว ประมาณ 10,000 ตัวต่อคอก

เกษตรกรเลี้ยงลูกปลาด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูป โดยให้ลูกปลากินอาหารวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้า และตอนเย็น ตอนเช้าเวลาประมาณ 06.30 น. และตอนเย็นเวลาประมาณ 17.30 น. แต่แต่ละครั้งให้ลูกปลากินอาหารจนอิ่ม โดยบริเวณการให้อาหารก็ยังคงให้ในจุดเดียวกันกับตอนแรก อาหารเม็ดสำเร็จรูปที่เป็นอาหารของลูกปลาจะเริ่มจากเบอร์เล็กที่สุด แล้วค่อย ๆ ขยับให้เบอร์ใหญ่ขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามขนาดไซส์ของลูกปลาที่ใหญ่ขึ้น เมื่ออนุบาลลูกปลาเป็นระยะเวลาประมาณ 1 เดือน จะมีปลาบางส่วนโตพอที่จะปล่อยเลี้ยงได้ คือมีความยาว 3 - 4 นิ้ว หากจะคัดเลือกปลาที่ได้ขนาดลงเลี้ยง เกษตรกรจะใช้อุปกรณ์ในการคัดขนาดลูกปลาเพื่อปล่อยลงเลี้ยงต่อไป ส่วนลูกปลาที่เหลือและยังไม่ได้ขนาดก็อนุบาลต่อไปจนถึงขนาดที่จะปล่อยลงเลี้ยงได้

ภาพที่ 4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการคัดขนาดลูกปลากะพงขาว

4.3.3 การเลี้ยงปลากะพงขาว

- การเตรียมบ่อ

บ่อเลี้ยงปลากะพงขาวมีขนาด 2 - 3 ไร่ และมีความลึกประมาณ 1.5 - 2.0 เมตร มีระบบน้ำเข้า และน้ำออกอยู่คนละด้าน โดยส่วนใหญ่บ่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะของบ่อเหมือนกับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำทั่ว ๆ ไป การเตรียมบ่อก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยง เกษตรกรจะใช้รถแทรกเตอร์ทำการลอกเลนทำความสะอาดบ่อ จากนั้นนำไม้มาปักหลักแบ่งพื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ของบ่อ เพื่อชิงอวนตาสีฟ้า (อวนมุ้งเขียว) กั้นเป็นคอกรวบรวมปลา การนำน้ำเข้าบ่อจะกรองผ่านตะแกรงเพื่อป้องกันศัตรูของปลากะพงขาว ให้ระดับน้ำในบ่อมีความลึกประมาณ 1.5 - 1.8 เมตร

ภาพที่ 5 บ่อเลี้ยงปลากะพงขาวขนาด 2 - 3 ไร่

- การจัดปลาลงเลี้ยงในบ่อและอัตราล่อย

เกษตรกรจะคัดปลาที่มีขนาดเดียวกันอยู่ในบ่อเดียวกัน หากปล่อยปลาขนาดต่างกันมาก ปลาใหญ่จะแย่งกินอาหารได้มากกว่าและปลาขนาดเล็กจะไม่กล้าเข้าไปแย่งอาหาร ทำให้ปลาเจริญเติบโตแตกต่างกันมาก สำหรับอัตราการปล่อยลงเลี้ยงประมาณ 10,000 ตัวต่อบ่อ โดยเกษตรกรจะปล่อยปลาลงในคอกให้ปลาอยู่ในเนื้อที่แคบ ๆ ก่อนประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อฝึกให้ปลากินอาหารในบริเวณนั้น ๆ ก่อน หลังจาก 1 สัปดาห์ จึงเอาวนตาสีฟ้า (อวนมุ้งเขียว) ที่กั้นออก เพื่อให้ปลาอาศัยได้ทั้งบ่อ

- อาหารและการให้อาหาร

อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะพงขาวเป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูป การให้อาหารจะให้วันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนเย็น ตอนเช้าเวลาประมาณ 06.30 น. และตอนเย็นเวลาประมาณ 17.30 น. โดยที่ในการให้อาหารแต่ละครั้งจะให้จนปลาอิ่ม ซึ่งสังเกตจากการที่ไม่มีปลาขึ้นมากินอาหารอีกหลังจากที่โยนอาหารให้ บริเวณการให้อาหารก็ยังคงให้ในจุดเดียวกันกับตอนแรก เนื่องจากปลาจะขึ้นมากินอาหารที่จุดเดิม หากต้องการเปลี่ยนบริเวณที่ให้อาหาร เกษตรกรจะค่อย ๆ ขยับจุดให้อาหารห่างออกไปจากจุดเดิมประมาณ 2 - 3 เมตร สำหรับอาหารเม็ดสำเร็จรูปที่เป็นอาหารของปลาจะค่อย ๆ ขยับให้เบอร์ใหญ่ขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามขนาดไซซ์ของปลาที่ใหญ่ขึ้น

ภาพที่ 6 การให้อาหารปลากะพงขาว

ภาพที่ 7 อาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงปลากะพงขาว

อาหารปลากระพงปรีฟิต		อาหารปลากระพงเบทาโกร	
ติลล กุลง: 150.-/ลิบล: 1,450.-			
เบอร์ 1 กุลง: 1,100.-	เบอร์ 5 กุลง: 1,010.-	เบอร์ 1 ปลาช่อน 780.-	เบอร์ 5 กระพง 1,000.-
เบอร์ 2 กุลง: 1,100.-	เบอร์ 6 กุลง: 980.-	เบอร์ 2 ปลาช่อน 775.-	เบอร์ 6 กระพง 965.-
เบอร์ 3 กุลง: 1,080.-	เบอร์ 7 กุลง: 980.-	เบอร์ 3 ปลาช่อน 775.-	เบอร์ 7 กระพง 965.-
เบอร์ 4 กุลง: 1,010.-	เบอร์ 8 กุลง: 940.-	เบอร์ 4 กระพง 1,000.-	

ภาพที่ 8 ราคาอาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงปลากะพงขาว
(ข้อมูล ณ วันที่ 7 กรกฎาคม 2565)

- การเจริญเติบโตและผลผลิต

ปลากะพงขาวจะเจริญเติบโตได้ขนาดน้ำหนักประมาณ 0.8 - 1.4 กิโลกรัม ภายใน 6 เดือน แต่จะมีปลาอยู่บางส่วนที่โตไม่ถึงขนาดตลาด ดังนั้นเกษตรกรจะทยอยจับปลาจากบ่อเลี้ยงไปจำหน่าย สำหรับอัตราการตายของปลากะพงขาวที่เลี้ยงประมาณร้อยละ 85 ซึ่งจะได้ผลผลิตประมาณ 7,000 - 8,000 กิโลกรัมต่อบ่อ (อัตราการปล่อยปลาลงเลี้ยงประมาณ 10,000 ตัวต่อบ่อ)

ภาพที่ 9 การจับปลากะพงขาวจากบ่อเลี้ยงไปจำหน่าย

4.4 ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ

วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการจากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดิน ณ วันที่ 7 กรกฎาคม 2565 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงปลากะพงขาวคุณภาพคลองนิมยมาตรา ปัจจุบันมีสมาชิก 17 ราย พื้นที่เลี้ยง 351 ไร่ อยู่ในพื้นที่ตำบลคลองนิมยมาตรา อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564 โดยมี นายเชิดศักดิ์ ฝักแคเล็ก เป็นประธานกลุ่มฯ

ลักษณะการเลี้ยงของเกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนเป็นหลัก เลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูปตลอดรอบการเลี้ยง ขนาดบ่อที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยขนาด 3 ไร่ ลึก 1.5 เมตร เกษตรกรปล่อยลูกพันธุ์ปลาเพื่อทำการอนุบาลในอัตราที่หนาแน่นเฉลี่ย 15,000 ตัว/บ่อ ขนาดลูกปลาความยาว 1.5 นิ้ว ราคาตัวละ 1.30 บาท อนุบาลปลาได้ขนาด 3 - 4 นิ้ว จึงปล่อยลงเลี้ยงในอัตราที่หนาแน่นเฉลี่ย 10,000 ตัว/บ่อ

ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยง 6 เดือน/รุ่น มีอัตราการรอดร้อยละ 85 ขนาดผลผลิตที่จับจำหน่ายโดยเฉลี่ย 0.8 - 1.4 กิโลกรัม/ตัว ผลผลิตเฉลี่ย/บ่อ 7,000 - 8,000 กิโลกรัม ราคาจำหน่าย 120 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้ 900,000 บาท/บ่อ ต้นทุนการเลี้ยงรวมทั้งสิ้น 680,133.76 บาท/บ่อ หรือ 90.68 บาท/กิโลกรัม โดยจำแนกเป็นต้นทุนผันแปร 672,847.50 บาท/บ่อ คิดเป็นร้อยละ 98.93 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งเป็นต้นทุนค่าอาหารถึงร้อยละ 80.87 สำหรับต้นทุนคงที่ 7,286.26 บาท/บ่อ คิดเป็นร้อยละ 1.07 ของต้นทุนทั้งหมด หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว เกษตรกรมีผลกำไร 219,866.24 บาท/บ่อ หรือ 29.32 บาท/กิโลกรัม และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 32.33

เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้กับห้าง Modern Trade หรือบริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตลาดหลัก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40 ของผลผลิตทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีการส่งผลผลิตไปยังบริษัท ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งจำหน่ายให้แก่แพปลาในพื้นที่เพื่อกระจายสินค้าต่อไปยังตลาดในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการบริโภคภายในประเทศ เช่น ผู้ค้าปลีกและร้านอาหารต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ชลบุรี และกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4 ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวขนาด 0.8 – 1.4 กิโลกรัม จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	ต่อการเลี้ยง 1 รุ่น
ขนาดเนื้อที่เลี้ยง (ไร่)	3.00
ประเภทอาหารที่ใช้ในการเลี้ยง	อาหารเม็ดสำเร็จรูป
อัตราการปล่อยลูกพันธุ์ (ตัว/บ่อ)	15,000.00
ขนาดลูกพันธุ์ (นิ้ว/ตัว)	1.50
ราคาลูกพันธุ์ (บาท/ตัว)	1.30
ผลผลิตเฉลี่ย/บ่อ (กิโลกรัม)	7,000.00 - 8,000.00
ขนาดผลผลิต (กิโลกรัม)	0.80 - 1.40
ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขาย (บาท/กิโลกรัม)	120.00
รายได้ทั้งหมด/บ่อ (บาท)	900,000.00
ต้นทุน/บ่อ (บาท)	680,133.76
- ต้นทุนคงที่/บ่อ (บาท)	7,286.26
- ต้นทุนผันแปร/บ่อ (บาท)	672,847.50
กำไรสุทธิ/บ่อ (บาท)	219,866.24
ต้นทุน/กิโลกรัม (บาท)	90.68
กำไรสุทธิ/กิโลกรัม (บาท)	29.32
ระยะเวลาการเลี้ยง (เดือน)	6.00
อัตราการรอด (ร้อยละ)	85.00
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	32.33

ที่มา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงปลากะพงขาวคุณภาพคลองนิมยตรา อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ (ข้อมูล ณ วันที่ 7 กรกฎาคม 2565)

4.5 ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว ในจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 5 ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา
1. น้ำขาดแคลน ไม่เพียงพอ (คุณภาพน้ำ - พฤษภาคม) คุณภาพน้ำไม่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว	<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารจัดการน้ำ โดยควบคุมระดับน้ำให้สูงกว่าเกณฑ์วิกฤต (-1.50 ม.รทก.) และประสานสำนักเครื่องจักรกลติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ช่วยเหลือพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ - กำจัดวัชพืชที่เป็นอุปสรรคกีดขวางทางน้ำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ - ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำปัจจุบัน - การจัดการน้ำหมุนเวียนโดยใช้น้ำชุมชน (ประสานสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร) เพื่อแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำ - สำรวจพื้นที่ที่ต้องการน้ำในการทำประมง ซึ่งจะต้องทำการประชาคม จากกลุ่มผู้ใช้น้ำ/เกษตรกร และนำข้อเสนอให้คณะกรรมการระดับจังหวัด ร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นชอบ - สำนักงานประมงจังหวัดหรือหน่วยงานกรมชลประทานระดับจังหวัด เพื่อชี้จุดพื้นที่ที่ต้องการให้เข้าไปร่วมวางแผนการจัดสรรน้ำในการทำ การประมง
2. ไม่มีแหล่งผลิตลูกพันธุ์ ปลากะพงขาวในพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ/จังหวัดประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรหาแหล่ง ลูกพันธุ์ปลากะพงขาวนอกพื้นที่ เช่น ในจังหวัดฉะเชิงเทรา บริษัทเอกชน รวมทั้งซื้อผ่านเว็บไซต์ที่มีการขายลูกพันธุ์ปลากะพงขาว
3. ปลากะพงขาวตาย และเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย สเตรปโตคอกคัส ในช่วงสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง และในช่วงเปลี่ยนฤดู	<ul style="list-style-type: none"> - ขอความร่วมมือประมงอำเภอประชาสัมพันธ์สายด่วนปรึกษาปัญหา โรคในปลากะพงขาวให้กับเกษตรกรได้ที่ศูนย์รับแจ้งปัญหาเกี่ยวกับ ระบบกรมประมง (Helpdesk) เบอร์โทรศัพท์ 02 104 9444 หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มายัง helpdesk@dofservicedesk.in.th
4. ไม่มีแผนงานในการเตรียมความพร้อมเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยง ปลากะพงขาว (GAP)	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในเรื่องหลักเกณฑ์และข้อกำหนด ของมาตรฐาน GAP - ให้คำแนะนำปรึกษาและเตรียมความพร้อมเกษตรกรที่จะขอการรับรอง มาตรฐาน GAP อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา/แนวทางพัฒนา
5. ราคาอาหารปลากะพงขาวสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรลดปริมาณการเพาะเลี้ยง	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ปลากะพงขาว เนื่องจากการรวมกลุ่มช่วยให้เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด สามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้ - ลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในช่วงต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน/โครงการที่สามารถลดต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว
6. ไม่มีแผนงานในการพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer ด้านประมงอย่างต่อเนื่อง	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจเกษตรกรที่มีศักยภาพและความพร้อมในการเป็น Smart Farmer ด้านประมง รวมทั้งพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ด้านประมง เพื่อเป็นเกษตรกรต้นแบบและจุดเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ
7. ไม่มีแผนงานในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปลากะพงขาว	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่เพื่อสำรวจศักยภาพของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงขาวอย่างต่อเนื่อง - ประชุมหารือเพื่อผลักดันและเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปลากะพงขาว ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖
8. ขาดข้อมูลความต้องการด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวจากเกษตรกรโดยตรง	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจความต้องการด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวจากเกษตรกร - พัฒนาแผนงาน/โครงการผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในจังหวัด

บรรณานุกรม

- (1) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. 2564. “เฉลิมชัย” วาง “4 เป้าหมาย 15 นโยบาย” ขับเคลื่อนกระทรวงเกษตรเดินหน้าสู่ปีที่ 130. แหล่งที่มา: <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/40520>. 30 มิถุนายน 2565.
- (2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2561. กระทรวงเกษตรฯ เดินหน้าเร่งพัฒนาการประมง 4 ด้าน. แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-401691791287>. 30 มิถุนายน 2565.
- (3) กลุ่มพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร. ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. แหล่งที่มา: <https://co-farm.doe.go.th/graph/Dashboard1dsb.php?hash=>. 31 สิงหาคม 2565.
- (4) กลุ่มเศรษฐกิจการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง (กนกอ ร ย างป้อม). 2565. สถานการณ์สินค้าปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2565. แหล่งที่มา: <https://www.fisheries.go.th/strategy/fisheconomic/pages/kapong.html>. 7 กันยายน 2565.
- (5) สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง กรมประมง. 2536. การเลี้ยงปลาน้ำกร่อย. แหล่งที่มา: <https://ag-ebook.lib.ku.ac.th/org-shelf/item99.php?id=2011-015-0030>. 29 มิถุนายน 2565.
- (6) กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ. 2565. ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี 2565. แหล่งที่มา : <https://www.opsmoac.go.th/samutprakan-download-publications>. 7 กันยายน 2565.
- (7) กลุ่มสถิติการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง. 2564. สถิติฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำกร่อย ประจำปี 2563. แหล่งที่มา: https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20211123110451_1_file.pdf. 2 สิงหาคม 2565.

